

Marta Młynarska-Kaletyn

Zawonia, pow. Trzebnica

Informator Archeologiczny : badania 1, 304-308

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z A W A D A

IHKM PAN w Krakowie

L A N C K O R O Ń S K A,

pow. Brzesko

Badania prowadził doc.dr Andrzej Żaki, przy współpracy
Z.Taborowskiego i M.Frasia - finansował - IHKM PAN w Krakowie.

Prace miały charakter kontynuacji badań systematycznych,
objęły one znane w literaturze wielodziałowe grodzisko nad
Dunajcem (główne fazy osadnicze: "łużycka" i wiślańska).

Tegoroczne krótkie badania miały na celu dalsze rozpozna-
nie stratygrafii południowo-zachodniej części tzw. Zamozyska,
a także wypróbowanie przydatności magnetometru protonowego do
poszukiwań archeologicznych.

W rezultacie ustalono miąższość i charakter warstw kultu-
rowych na przestrzeni kilkunastu arów przy wale obronnym, zna-
lezione dalsze zabytki ruchome (głównie ceramikę z ok. w.X)
oraz stwierdzono - po raz pierwszy w Polsce - że magnetometr
protonowy, skonstruowany w Instytucie Fizyki Jądrowej w Krakowie
(dr O.Daszkievicz i zespół) może być stosowany po nieznacznych
modyfikacjach przy poszukiwaniach archeologicznych szczególnie
zaś przy wykrywaniu zabytków żelaznych i skupisk ceramiki,
oddając duże usługi.

Z A W O N I A ,

pow. Trzebnica

Zakład Historii Kultury Ma-

terialnej IHKM PAN w War-

szawie.

Badania prowadziła mgr Marta Młynarska-Kaletyn, w okresie

17.VII. - 27.VIII. i 11.IX - 30.IX, finansował IHKM PAN.

Kontynuowano systematyczne prace wykopaliskowe na osadzie wczesnośredniowiecznej (stanowisko 1) i przeprowadzono dalsze badania zwiadowcze osadnictwa wczesnośredniowiecznego na obszarze wsi Zawoni. W wyniku poszukiwań odkryto trzy nowe osady, nieznane w dotychczasowej literaturze przedmiotu. Na dwóch nowoodkrytych obiektach przeprowadzono rozpoznawcze badania wykopaliskowe.

Stanowisko 1 - osada wczesnośredniowieczna położona w odległości 1,5 km na południowy-wschód od centrum wsi Zawoni.

Ogółem przebadano do cała obszar około 21,5 ara. W zachodniej części osady, gdzie usytuowano główny wykop (pola orne należące do B.Koseli i S.Radoty) stwierdzono ślady gęstej i nieregularnej zabudowy. Odkryto i wyeksplorowano 63 obiekty nieruchome (numeracja kolejna od nr 27 - 90). Wśród nich wydzielono 42 budynki, 11 jam gospodarczych oraz 10 ognisk. W tym stwierdzono występowanie 31 domostw naziemnych i 11 domostw półziemiankowych.

Większość budynków naziemnych miała zarys nieregularny, zbliżony do owalu. Wymiary ich wahały się w granicach od 2,0 x 1,20 m do 6,0 x 2,40 m. Dna wypełniisk, przeważnie o zarysie nieckowatym, zagłębione były w całości od 0,30 do 0,60 m. Jedynie dwa budynki naziemne miały ślady palenisk. Wewnątrz czterech budynków znajdowały się jamy, spełniające zapewne funkcje piwniczek.

Budynki półziemiankowe w rzucie poziomym owalne, lub nieregularnie prostokątne miały wymiary od 2,20 x 1,10 m do 5,60 x 2,10 m. We wszystkich dna domostw były nieckowato wko-

pane w całość do głębokości 1,20 m. W obrębie większości budynków póżziemiankowych zachowały się ślady palenisk.

Wypełniska budynków z paleniskami zarówno naziemnych jak i póżziemiankowych składały się z ziemi ciemno-brunatnej o konsystencji zbitej i tłustej z dużą domieszką spalenizny i węgli drzewnych. W obiektach tych niejednokrotnie, obok licznych fragmentów naczyń glinianych występowały przedmioty metalowe (np. żelazne - noże, igła, półkosek, szydła, nożyce, płytka ołowiana), kościane (szydła), i kamienne (osełki). Wydaje się, że większość budynków z paleniskami pełniło funkcje warsztatów produkcyjnych.

Inwentarz zabytków ruchomych uzyskany w b.r. jest w porównaniu z wynikami badań lat ubiegłych znacznie bogatszy i zróżnicowany. Materiał ceramiczny ma charakter dość jednolity. Fragmenty naczyń glinianych są obtaczane na kole i dobrze wypalone. Pochodzą one przeważnie z naczyń o profilu esowatym lub z cylindryczną szyjką, naczyń donicowatych i różnego rodzaju mis. Dna naczyń niejednokrotnie zaopatrzone są w znaki garncarskie. Wątki zdobnicze występują najczęściej w postaci rytych linii, horyzontalnych, oraz różnych odmian linii fałistych, żłobków i wątków stempelkowych.

Wyniki tegorocznych badań potwierdzają słuszność dotychczasowego datowania stanowiska nr 1 w Zawoni na okres XI/XII - XIII w.

Stanowisko nr 2 - osada wczesnośredniowieczna - położona w odległości 0,75 km na północny zachód od centrum wsi na wyżynnym cyplu otoczonym rzeczką Zdrojną od zachodu i jej dopływem Łryńówką od północy. Prace wykopaliskowe miały charakter rozpoznawczy.

Odsłonięto i przebadano do calca powierzchnię około 10 arów. Wykonano pomiary i plan ogólny stanowiska. Odkryto i wyeksplorowano 7 budynków. Zalegały one pod warstwą orną na głębokości 0,25 - 0,40 m. Trzy budynki odkryte w północnej części cypla, w oparciu o uzyskany materiał ceramiczny datuje się na wczesną fazę okresu wczesnośredniowiecznego, natomiast pozostałe cztery budynki, zlokalizowane w południowej części wzniesienia datuje się roboczo na XI/XII-XIII w. tj. na okres współczesny funkcjonowaniu osady nr 1 w Zawoni. Budynki z wczesnej fazy miały rarys owalny zbliżony do prostokąta o wymiarach 3,80 x 2,10 m do 4,80 x 2,60 m. Zalegały one w calou przeciętnie na głębokości od 0,25 do 0,90 m. Budynki z młodziej fazy miały również kształty zbliżone do prostokąta i wymiary od 5,20 x 1,0 m do 5,50 x 3,20 m. W calou zalegały one przeciętnie od 0,30 do 0,70 m. Powierzchniowy rozrzut ceramiki, oraz konfiguracja terenu pozwala przypuszczać, że stanowisko nr 2 zajmuje powierzchnię około 2 ha.

Stanowisko nr 3 - osada wczesnośredniowieczna położona na łagodnym wzniesieniu nad strumieniem, prawym dopływem Zdrojnej, w odległości 0,5 km od centrum wsi na południe z lekkim odchyleniem na wschód. Celem badań była weryfikacja powierzchniowo odkrytego stanowiska. Przypuszczalnie osada zajmuje powierzchnię około 1,5 ha, znajduje się na polach orných stanowiących własność S.Chmielewskiego i J.Jasika.

Przebadano powierzchnię około 5 arów i odkryto bezpośrednio pod warstwą orną ślady trzech budynków, które na podstawie materiału ceramicznego datować można na wczesną fazę okresu wczesnośredniowiecznego (VI-VIII w.). Wyeksplorowano w calości dwa budynki. Miały one zarys nieforemnych prostokątów i

wymiary 3,60 x 2,50 m oraz 6,60 x 4,50 m. W przekroju miały one kształt nieckowaty i zalegały w calu do głębokości 1,20 m. Trzeci budynek odsłonięto i wyeksplorowane częściowo, w partii przebadanej miał on zarys wydłużonego, regularnego prostokąta o szerokości 2,50 - 3,0 m i długość 27 m.

Wypełnisko budynku stanowiła tłusta próchnica barwy ciemno-brunatnej, o konsystencji sbitej, głębokość jego zalegania wahała się od 0,50 do 1 m. Inwentarz ruchomy stanowiły dość liczne fragmenty naczyń glinianych, nóż żelazny oraz kości zwierzęce. Planowana kontynuacja badań na tym stanowisku zapewne pozwoli wyjaśnić funkcję omawianego budynku oraz uściślić jego chronologię.

Z Ł O T Ó W ,
pow. Złotów

Konserwator Zabytków Archeo-
logicznych w Koszalinie

Badania prowadzili mgr Krzysztof Walenta i Paweł Mann, w okresie od dn. 19.VII. do dn. 2.VIII, finansował WKZ w Koszalinie.

Ratownicze prace wykopaliskowe na stanowisku 5 prowadzone były równoległe do badań zabezpieczających na stanowisku 4.

Stanowisko 5 odkryte zostało jesienią 1966 roku. Natrafiono wówczas w odległości około 80 - 100 m na północny wschód od stanowiska 4 na liczne ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych. A szczegółowa penetracja wykazała istnienie śladów rozległej osady wczesnośredniowiecznej. Zasięg występowania materiału archeologicznego wahał się w promieniu do 100 metrów.